Π Α Ν Δ Η Μ Ι Α 2020

Ένας διανοούμενος παγκόσμιας εμβέλειας επεξεργάζεται τα πρώτα δεδομένα, προβλέπει, επισημαίνει, ανησυχεί, προτείνει

Ο πολυδιαβασμένος συγγραφέας των βιβλίων *Sapiens: Μια σύντομη ιστορία του ανθρώπου* και *Homo Deus: Μια σύντομη ιστορία του μέλλοντος*, διερωτάται σε βαρυσήμαντο άρθρο του στους *Financial Times* κατά πόσον θα πρέπει να θυσιαστεί η ιδιωτικότητα στον βωμό της Υγείας και αν θα μπορέσει η διεθνής κοινότητα να συνεργαστεί.

Ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο, με τη μορφή συνέντευξης, κατ' ουσία ένα δοκίμιο του σύγχρονου διανοητή Χαράρι, μεταφρασμένο από τα αγγλικά και δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική εφημερίδα IEFIMERIDA.GR STORIES 23|03|2020 | NEWSROOM

Αναδημοσίευση ΑΠΑΝ / apan.gr

Ο Ισραηλινός συγγραφέας Χαράρι / Yuval Noah Harari Φωτογραφία: Getty-Ideal images

«ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ»

Ο κόσμος μετά τον κορωνοϊό – Θα θυσιάσουμε την ιδιωτικότητα στη μάχη με την πανδημία;

«Η καταιγίδα θα περάσει, αλλά οι επιλογές που κάνουμε τώρα θα αλλάξουν τις ζωές μας για τα επόμενα χρόνια» γράφει για την πανδημία του κορωνοϊού ο διάσημος Ισραηλινός ιστορικός και στοχαστής Γιουβάλ Νώε Χαράρι, εστιάζοντας στο ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ιδιωτικότητας και των προσωπικών δεδομένων, καθώς οι κυβερνήσεις εντείνουν τις προσπάθειες ανάσχεσης του φονικού ιού.

«Η ανθρωπότητα βρίσκεται τώρα αντιμέτωπη με μια παγκόσμια κρίση, ίσως τη μεγαλύτερη της γενιάς μας. Οι αποφάσεις που θα λάβουν οι πολίτες και οι κυβερνήσεις τις επόμενες εβδομάδες πιθανώς θα διαμορφώσουν πιθανώς τον κόσμο για τα επόμενα χρόνια, όχι μόνον τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης, αλλά και την οικονομία μας, την πολιτική και τον πολιτισμό. Πρέπει να δράσουμε γρήγορα και αποφασιστικά. Και να λάβουμε επίσης

υπόψη τις μακροπρόθεσμες συνέπειες των ενεργειών μας. Όταν επιλέγουμε μεταξύ διάφορων εναλλακτικών, πρέπει να σκεφτόμαστε όχι μόνο πώς θα αντιμετωπίσουμε την άμεση απειλή, αλλά και πώς θα είναι ο κόσμος που θα ζήσουμε όταν περάσει η καταιγίδα. Ναι, η καταιγίδα θα περάσει, η ανθρωπότητα θα επιβιώσει, οι περισσότεροι από εμάς θα είμαστε ακόμα ζωντανοί –αλλά θα ζούμε σε έναν αλλιώτικο κόσμο.

Πολλά από τα βραχυπρόθεσμα έκτακτα μέτρα θα γίνουν στο μέλλον αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας. Αυτή είναι η φύση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, επισπεύδουν τις ιστορικές συγκυρίες και διαδικασίες. Αποφάσεις που υπό κανονικές συνθήκες μπορεί να χρειάζονταν χρόνια διαβουλεύσεων για να ληφθούν, παίρνονται πλέον μέσα σε λίγες ώρες. Ωθείται η χρήση νέων, παράκαιρων, ακόμη και επικίνδυνων τεχνολογιών, επειδή είναι μεγαλύτερος ο κίνδυνος της απραξίας. Χώρες ολόκληρες μετατρέπονται σε πειραματόζωα σε μεγάλης κλίμακας κοινωνικά πειράματα. Τι συμβαίνει όταν όλοι εργάζονται από το σπίτι και επικοινωνούν μόνο εξ αποστάσεως; Τι συμβαίνει όταν ολόκληρα σχολεία και πανεπιστήμια κάνουν τα μαθήματα διαδικτυακά; Υπό κανονικές συνθήκες οι κυβερνήσεις, οι επιχειρήσεις και τα εκπαιδευτικά συμβούλια ουδέποτε θα συναινούσαν στη διεξαγωγή τέτοιων πειραμάτων. Αλλά αυτές δεν είναι κανονικές συνθήκες» γράφει.

Κατά τον Χαράρι, δύο είναι οι σημαντικές επιλογές που αντιμετωπίζουμε σήμερα: η πρώτη έχει να κάνει με την ολοκληρωτική παρακολούθηση ή την ενδυνάμωση των πολιτών και η δεύτερη αφορά στο ποιον δρόμο θα ακολουθήσουμε ανάμεσα στην εθνικιστική απομόνωση και την παγκόσμια αλληλεγγύη.

Λεπτομερής παρακολούθηση

«Για να σταματήσει η πανδημία, ολόκληροι πληθυσμοί καλούνται να συμμορφωθούν με ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές και δύο βασικοί τρόποι υπάρχουν για να επιτευχθεί αυτό: ο ένας είναι να παρακολουθεί η κυβέρνηση τους πολίτες και να τιμωρεί όσους παραβιάζουν τους κανόνες. Σήμερα, για πρώτα φορά στην ανθρώπινη ιστορία, η τεχνολογία καθιστά εφικτή τη διαρκή παρακολούθηση όλων. Πριν από πενήντα χρόνια, η KGB αδυνατούσε να παρακολουθεί τα 240 εκατ. πολιτών της ΕΣΣΔ [Σοβιετικής Ένωσης] επί 24 ώρες το 24ωρο, αλλά ούτε θα μπορούσε να επεξεργαστεί αποτελεσματικά όλες τις συλλεγείσες πληροφορίες. Η KGB στηριζόταν σε πράκτορες και αναλυτές και δεν μπορούσε να διαθέσει από έναν πράκτορα για κάθε πολίτη. Τώρα όμως, οι κυβερνήσεις μπορούν να βασίζονται σε πανταχού παρόντες αισθητήρες και ισχυρούς αλγορίθμους.

Στη μάχη τους ενάντια στην πανδημία του κορονοϊού, αρκετές κυβερνήσεις έχουν ήδη αναπτύξει τα νέα εργαλεία παρακολούθησης, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα την Κίνα. Παρακολουθώντας προσεκτικά τα «έξυπνα κινητά» των πολιτών, χρησιμοποιώντας εκατοντάδες εκατομμύρια κάμερες με προγράμματα αναγνώρισης προσώπου και υποχρεώνοντας τους κατοίκους να ελέγχουν και να αναφέρουν τη θερμοκρασία του σώματος και την ιατρική τους κατάσταση, οι κινεζικές Αρχές όχι μόνο είναι σε θέση να εντοπίσουν άμεσα τους ύποπτους φορείς κορονοϊών, αλλά και τις κινήσεις τους και όποιον ήλθε σε επαφή μαζί τους. Εφαρμογές κινητών προειδοποιούν τους πολίτες για το πόσο κοντά βρίσκονται σε μολυσμένους ασθενείς», σημειώνει ο Ισραηλινός ιστορικός. Αναφέρεται ακόμη στο παράδειγμα της χώρας του, όπου ο πρωθυπουργός Μπέντζαμιν Νετανιάχου άναψε πρόσφατα το πράσινο φως στη Σιν Μπετ (Υπηρεσία Εσωτερικής Ασφάλειας του Ισραήλ) να αναπτύξει τεχνολογικά εργαλεία, που συνήθως χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση

τρομοκρατών, για να εντοπίζει φορείς του κορωνοϊού. Και προειδοποιεί: «Ίσως υποστηρίξετε ότι όλα αυτά δεν είναι κάτι νέο, αφού τα τελευταία χρόνια κυβερνήσεις και εταιρείες χρησιμοποιούν τις πιο εξελιγμένες τεχνολογίες για την παρακολούθηση και τη χειραγώγηση ανθρώπων. Ωστόσο, εάν δεν προσέξουμε, η επιδημία μπορεί να σηματοδοτήσει μια σημαντική καμπή στην ιστορία της παρακολούθησης. Όχι μόνο επειδή θα μπορούσε να λειάνει το δρόμο για την ανάπτυξη εργαλείων μαζικής επιτήρησης σε χώρες που τις έχουν απορρίψει μέχρι τώρα, αλλά ακόμη περισσότερο επειδή σηματοδοτεί μια δραματική μετάβαση από την επιδερμική στην λεπτομερή παρακολούθηση. Μέχρι τώρα, όταν το δάχτυλό σας άγγιζε την οθόνη του έξυπνου κινητού σας κι έκανε κλικ πάνω σε ένα σύνδεσμο, η κυβέρνηση ήθελε να μάθει που ακριβώς «κλικάρατε». Αλλά με την πανδημία του κορωνοϊού μετατοπίζεται η εστίαση του ενδιαφέροντος. Τώρα η κυβέρνηση θέλει να γνωρίζει τη θερμοκρασία του δακτύλου σας και την αρτηριακή πίεση κάτω από την επιδερμίδα του.

Έκτακτη ανάγκη

Ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε επεξεργαζόμενοι τη στάση μας έναντι της παρακολούθησης, είναι ότι δεν γνωρίζουμε ακριβώς ποιοι και πώς μας παρακολουθούν και τι θα φέρουν τα επόμενα χρόνια. Η τεχνολογία παρακολούθησης αναπτύσσεται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς και αυτό που φάνταζε ως επιστημονική φαντασία πριν από 10 χρόνια είναι σήμερα κάτι το συνηθισμένο. Ας σκεφτούμε υποθετικά ότι μια κυβέρνηση απαιτεί να φορά κάθε πολίτης βιομετρικό βραχιόλι που παρακολουθεί τη θερμοκρασία του σώματος και τους καρδιακούς παλμούς 24 ώρες το 24ωρο. Τα δεδομένα που θα προκύπτουν θα αποθηκεύονται και θα αναλύονται από κυβερνητικούς αλγορίθμους. Οι αλγόριθμοι θα γνωρίζουν ότι είστε άρρωστοι, πριν ακόμα το αντιληφθείτε εσείς οι ίδιοι και θα ξέρουν επίσης πού πήγατε και ποιον συναντήσατε. Οι αλυσίδες της μόλυνσης θα μπορούσαν να μειωθούν δραστικά, ακόμα και να κοπούν. Ένα τέτοιο σύστημα θα μπορούσε ενδεχομένως να σταματήσει την επιδημία στην αρχή της σε λίγες μέρες. Ακούγεται υπέροχο, έτσι;

Το μειονέκτημα είναι, φυσικά, ότι αυτό θα προσέδιδε νομιμότητα σε ένα τρομακτικό νέο σύστημα παρακολούθησης. Αν ξέρετε, για παράδειγμα, ότι έκανα κλικ σε έναν σύνδεσμο του Fox News (το αγαπημένο τηλεοπτικό δίκτυο του Ντόναλντ Τραμπ στις ΗΠΑ) και όχι σε ένα σύνδεσμο του CNN, θα έχετε μάθει κάτι για τις πολιτικές μου απόψεις και ίσως και για την προσωπικότητά μου. Αλλά αν μπορείτε να παρακολουθήσετε τι συμβαίνει με τη θερμοκρασία του σώματος μου, την αρτηριακή μου πίεση και τους καρδιακούς μου παλμούς καθώς παρακολουθώ ένα συγκεκριμένο βίντεο, μπορείτε να μάθετε τι με κάνει να γελώ, να κλαίω, και αυτό που με κάνει πραγματικά να εξοργίζομαι.

Ο θυμός, η χαρά, η ανία και η αγάπη είναι βιολογικά φαινόμενα, όπως ο πυρετός και ο βήχας. Η ίδια τεχνολογία που αναγνωρίζει τον βήχα θα μπορούσε επίσης να εντοπίσει το γέλιο. Εάν οι εταιρίες και οι κυβερνήσεις αρχίσουν να συλλέγουν κατά μαζικό τρόπο βιομετρικά δεδομένα, μπορούν να φθάσουν στο σημείο να μας γνωρίζουν πολύ καλύτερα από ό, τι γνωρίζουμε εμείς οι ίδιοι τον εαυτό μας και τότε όχι μόνον θα μπορούν να προβλέψουν τα αισθήματά μας, αλλά και να τα χειραγωγήσουν και να μας πουλήσουν οτιδήποτε – από προϊόντα μέχρι πολιτικούς. Η βιομετρική παρακολούθηση θα καθιστούσε την κυβερνοπειρατεία στα δεδομένα της Cambridge Analytica να μοιάζει βγαλμένη από την Εποχή του Λίθου. Φανταστείτε στη Βόρεια Κορέα το 2030 να είναι υποχρεωμένοι όλοι οι πολίτες να

φορούν βιομετρικό βραχιόλι 24 ώρες το 24ωρο. Όταν ακούν μια ομιλία του «Μεγάλου Ηγέτη» και το βραχιόλι συλλαμβάνει ενδείξεις θυμού, τότε θα είναι τελειωμένοι…

Θα μπορούσε, φυσικά, να υποστηρίξει κανείς την ανάγκη βιομετρικής παρακολούθησης ως προσωρινού μέτρου στη διάρκεια μιας έκτακτης κατάστασης, που θα σταματούσε με τη λήξη της. Αλλά τα προσωρινά μέτρα έχουν την κακή συνήθεια να διαρκούν περισσότερο από τις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, καθώς υπάρχει πάντα μια νέα κατάσταση έκτακτης ανάγκης που παραμονεύει στον ορίζοντα. Η πατρίδα μου, το Ισραήλ, επί παραδείγματι, κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης στη διάρκεια του πολέμου της Ανεξαρτησίας του 1948, που δικαιολόγησε μια σειρά προσωρινών μέτρων, από τη λογοκρισία του Τύπου και τη δήμευση γης, μέχρι και την παρασκευή πουτίγκας (δεν κάνω πλάκα). Ο πόλεμος της Ανεξαρτησίας έχει κερδηθεί εδώ και πολύ καιρό, αλλά το Ισραήλ δεν κήρυξε ποτέ λήξασα την έκτακτη ανάγκη και δεν κατήργησε πολλά από τα "προσωρινά" μέτρα του 1948 (εκείνο για την πουτίγκα καταργήθηκε το 2011).

Ακόμη και αν μηδενιστούν οι μολύνσεις από τον κορωνοϊό, ορισμένες διψασμένες για προσωπικά δεδομένα κυβερνήσεις θα μπορούν να ισχυριστούν ότι πρέπει να διατηρήσουν την επιτήρηση των βιομετρικών δεδομένων επειδή φοβούνται ένα δεύτερο κύμα κορωνοϊού, ή επειδή υπάρχει ένα νέο στέλεχος του Έμπολα εν εξελίξει στην κεντρική Αφρική ή επειδή …τέλος πάντων, αντιλαμβάνεστε. Τα τελευταία χρόνια μαίνεται μια μεγάλη μάχη για την ιδιωτικότητά μας. Η κρίση του κορωνοϊού μπορεί να είναι το σημείο βρασμού αυτής της μάχης, γιατί όταν οι άνθρωποι καλούνται να επιλέξουν μεταξύ της ιδιωτικότητας και της υγείας, συνήθως επιλέγουν την υγεία.

Η αστυνομία του σαπουνιού

Στην πραγματικότητα η ρίζα του προβλήματος είναι το να ζητάς από τους ανθρώπους να διαλέξουν μεταξύ της ιδιωτικότητάς τους και της υγείας τους, γιατί πρόκειται για ψευτοδίλημμα. Μπορούμε και πρέπει να απολαμβάνουμε τόσο την ιδιωτικότητα μας όσο και την υγεία μας. Μπορούμε να επιλέξουμε να προστατέψουμε την υγεία μας και να σταματήσουμε την επιδημία του κορωνοϊού όχι με την καθιέρωση καθεστώτων ολοκληρωτικής επιτήρησης, αλλά με την ενδυνάμωση των πολιτών. Τις τελευταίες εβδομάδες [Μάρτιος του 2020], ορισμένες από τις πιο επιτυχημένες προσπάθειες ανάσχεσης της πανδημίας του κορωνοϊού τέθηκαν σε εφαρμογή από τη Νότια Κορέα, την Ταϊβάν και τη Σιγκαπούρη. Και μολονότι οι χώρες αυτές χρησιμοποίησαν κάποιες εφαρμογές παρακολούθησης, στηρίχθηκαν πολύ περισσότερο στη διενέργεια εξετάσεων για τον κορωνοϊό σε ευρύ φάσμα του πληθυσμού, στην ειλικρινή αναφορά των κρουσμάτων από τους πάσχοντες και στην προθυμία συνεργασίας ενός καλά πληροφορημένου κοινού.

Δεν είναι η κεντρική παρακολούθηση και οι σκληρές τιμωρίες ο μόνος τρόπος να κάνει κανείς τους πολίτες να συμμορφωθούν προς τις ευεργετικές οδηγίες. Όταν εξηγήσει κανείς στον κόσμο τα επιστημονικά δεδομένα και όταν ο κόσμος εμπιστεύεται τις Αρχές που του εξηγούν αυτά τα δεδομένα, τότε οι πολίτες μπορούν να κάνουν το σωστό, έστω κι αν δεν έχουν τον «Μεγάλο Αδελφό» πάνω απ' το κεφάλι τους. Ένας καλά ενημερωμένος και με ίδιον κίνητρο πληθυσμός είναι συνήθως πολύ ισχυρότερος και αποτελεσματικός από έναν επιτηρούμενο από την αστυνομία, αδαή πληθυσμό. Πάρτε για παράδειγμα το πλύσιμο των χεριών με σαπούνι –μια από τις μεγαλύτερες προόδους που σημειώθηκαν ποτέ στον τομέα της ανθρώπινης υγιεινής, μια απλή ενέργεια, που σώζει εκατομμύρια ζωές ετησίως. Αν και

το θεωρούμε σήμερα δεδομένο, οι επιστήμονες ανακάλυψαν τη σημασία του πλυσίματος των χεριών με σαπούνι μόλις τον 19ο αιώνα. Πριν από αυτό, ακόμη και οι γιατροί και οι νοσηλευτές έκαναν τη μία μετά την άλλη τις χειρουργικές επεμβάσεις χωρίς να πλένουν τα χέρια τους. Δισεκατομμύρια άνθρωποι σήμερα πλένουν καθημερινά τα χέρια τους, όχι επειδή φοβούνται την αστυνομία σαπουνιού, αλλά επειδή αντιλαμβάνονται τα γεγονότα: πλένω τα χέρια μου με σαπούνι επειδή έχω ακούσει για ιούς και βακτήρια, καταλαβαίνω ότι αυτοί οι μικροσκοπικοί οργανισμοί προκαλούν ασθένειες και ξέρω ότι το σαπούνι μπορεί να τους απομακρύνει.

Αλλά για να επιτευχθεί ένα τέτοιο επίπεδο συμμόρφωσης και συνεργασίας απαιτείται εμπιστοσύνη: να εμπιστεύεσαι την επιστήμη, τις Αρχές και τα ΜΜΕ. Τα τελευταία χρόνια, ανεύθυνοι πολιτικοί έχουν εσκεμμένα υπονομεύσει την εμπιστοσύνη στην επιστήμη, στις δημόσιες Αρχές και στα ΜΜΕ. Οι ίδιοι ανεύθυνοι πολιτικοί τώρα ίσως μπουν στον πειρασμό να ακολουθήσουν το δρόμο του αυταρχισμού, υποστηρίζοντας ότι δεν μπορεί κανείς να εμπιστευτεί το λαό ότι θα κάνει το σωστό.

Κανονικά, η εμπιστοσύνη που έχει διαβρωθεί εδώ και χρόνια, δεν μπορεί να ανοικοδομηθεί σε μια νύχτα. Αλλά οι καιροί που ζούμε, δεν είναι κανονικοί. Σε μια περίοδο κρίσης μπορούν να αλλάξουν γρήγορα τα μυαλά. Μπορείτε να μαλώνετε επί χρόνια με τα αδέλφια σας, αλλά σε μια έκτακτη ανάγκη, ανακαλύπτετε ξαφνικά μια κρυμμένη δεξαμενή εμπιστοσύνης και αδελφοσύνης και σπεύδετε να βοηθήσετε ο ένας τον άλλον. Αντί να χτίσουμε ένα καθεστώς επιτήρησης, δεν είναι πολύ αργά για την ανοικοδόμηση της εμπιστοσύνης των ανθρώπων στην επιστήμη, στις δημόσιες Αρχές και στα ΜΜΕ. Οπωσδήποτε, θα πρέπει να χρησιμοποιούμε και τις νέες τεχνολογίες, αλλά αυτές οι τεχνολογίες θα πρέπει να ενδυναμώνουν τους πολίτες. Είμαι υπέρ της παρακολούθησης της θερμοκρασίας του σώματός μου και της αρτηριακής μου πίεσης, αλλά αυτά τα δεδομένα δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία μιας πανίσχυρης κυβέρνησης. Αντίθετα, τα δεδομένα αυτά θα πρέπει να μου επιτρέψουν να λαμβάνω πιο ενημερωμένες προσωπικές επιλογές και επίσης να μπορώ να καθιστώ υπόλογη την κυβέρνηση για τις αποφάσεις της.

Αν μπορούσα να παρακολουθώ την κατάσταση της υγείας μου επί 24 ώρες το 24ωρο, θα μάθαινα όχι μόνο εάν έχω γίνει επικίνδυνος για την υγεία των γύρω μου, αλλά και ποιες συνήθειές μου συμβάλλουν στην κατάσταση της υγείας μου. Και αν μπορούσα να αποκτήσω πρόσβαση και να αναλύσω αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία για τη διάδοση του κορωνοϊού, θα ήμουν σε θέση να κρίνω αν η κυβέρνηση μου λέει την αλήθεια και εάν υιοθετεί τις σωστές πολιτικές για την καταπολέμηση της επιδημίας. Όποτε οι άνθρωποι μιλούν για παρακολούθηση, να θυμόμαστε ότι την ίδια τεχνολογία παρακολούθησης μπορούν συνήθως να χρησιμοποιήσουν όχι μόνο οι κυβερνήσεις για την παρακολούθηση ατόμων – αλλά και τα άτομα για να παρακολουθούν τις κυβερνήσεις.

Η επιδημία του κορωνοϊού συνιστά επομένως μια μεγάλη δοκιμασία της κοινωνικής ευθύνης. Το διάστημα που ακολουθεί ο καθένας μας πρέπει να επιλέξει να εμπιστευτεί τα επιστημονικά δεδομένα και τους ειδικούς στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και όχι τις αβάσιμες θεωρίες συνωμοσίας και πολιτικούς που νοιάζονται μόνο για τους εαυτούς τους. Αν δεν καταφέρουμε να κάνουμε τη σωστή επιλογή, μπορεί να υπογράψουμε την παράδοση των πιο πολύτιμων ελευθεριών μας, πιστεύοντας ότι αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να διασφαλίσουμε την υγεία μας.

Εθνικιστική απομόνωση ή παγκόσμια αλληλεγγύη;

Η δεύτερη σημαντική επιλογή που αντιμετωπίζουμε έχει να κάνει με την εθνικιστική απόμόνωση ή την παγκόσμια αλληλεγγύη. Τόσο η πανδημία του κορωνοϊού όσο και η οικονομική κρίση που προκαλεί είναι παγκόσμια προβλήματα, που μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά μόνον με παγκόσμια συνεργασία.

Για να νικήσουμε τον κορωνοϊό πρέπει πρωτίστως να ανταλλάζουμε πληροφορίες παγκοσμίως. Αυτό είναι το μεγάλο αβαντάζ που έχουν οι άνθρωποι έναντι των ιών. Ένας κορωνοϊός στην Κίνα και ένας κορωνοϊός στις ΗΠΑ δεν μπορούν να ανταλλάξουν συμβουλές για το πώς να μολύνουν τους ανθρώπους. Αλλά η Κίνα μπορεί να διδάξει τις ΗΠΑ πολλά πολύτιμα μαθήματα σχετικά με τον κορωνοϊό και πώς να τον αντιμετωπίσει. Αυτό που ανακαλύπτει το πρωί ένας Ιταλός γιατρός στο Μιλάνο, θα μπορούσε να σώσει ζωές το ίδιο βράδυ στην Τεχεράνη (όταν η βρετανική κυβέρνηση διστάζει μεταξύ πολλών πολιτικών μπορεί να πάρει συμβουλές από τους Κορεάτες που αντιμετώπισαν πριν από έναν μήνα ένα παρόμοιο δίλημμα). Αλλά για να γίνει αυτό, χρειαζόμαστε ένα πνεύμα παγκόσμιας συνεργασίας και εμπιστοσύνης.

Οι χώρες θα πρέπει να είναι πρόθυμες να ανταλλάσσουν πληροφορίες ανοιχτά και να ζητούν ταπεινά συμβουλές και να μπορούν να εμπιστεύονται τα δεδομένα και τις γνώσεις που λαμβάνουν. Απαιτείται επίσης μια παγκόσμια προσπάθεια για την παραγωγή και τη διανομή ιατρικού εξοπλισμού, κυρίως των test kits και των αναπνευστήρων. Αντί κάθε χώρα να προσπαθεί να το κάνει αυτό τοπικά και να αποθηκεύει τον όποιο εξοπλισμό μπορεί να εξασφαλίσει, μια συντονισμένη παγκόσμια προσπάθεια θα μπορούσε να επιταχύνει σημαντικά την παραγωγή και να διασφαλίσει ότι ο σωστικός εξοπλισμός διανέμεται πιο δίκαια. Ακριβώς όπως οι χώρες κρατικοποιούν βασικούς κλάδους της βιομηχανίας στη διάρκεια των πολέμων, ο ανθρώπινος πόλεμος κατά του κορωνοϊού μπορεί να απαιτήσει από εμάς να «εξανθρωπίσουμε» τις κρίσιμες γραμμές παραγωγής. Μια πλούσια χώρα με λίγα κρούσματα κορωνοϊού πρέπει να είναι πρόθυμη να στείλει πολύτιμο εξοπλισμό σε μια φτωχότερη χώρα με πολλά κρούσματα, πιστεύοντας ότι όταν χρειαστεί βοήθεια, οι άλλες χώρες θα σπεύσουν να τη συνδράμουν.

Θα μπορούσε να εξεταστεί και μια παρόμοια παγκόσμια προσπάθεια συγκέντρωσης ιατρικού προσωπικού. Οι χώρες που πλήττονται τώρα λιγότερο, θα μπορούσαν να στείλουν ιατρικό προσωπικό στις πιο πληγείσες περιοχές του πλανήτη και για να τις βοηθήσουν στην ώρα της ανάγκης, αλλά και για να αποκτήσουν πολύτιμη εμπειρία. Κι όταν αργότερα αλλάξει η κατάσταση, η βοήθεια μπορεί να ρέει προς την αντίθετη κατεύθυνση. κατεύθυνση.

Παγκόσμια συνεργασία στην οικονομία

Ο Ισραηλινός στοχαστής σημειώνει την ανάγκη παγκόσμιας συνεργασίας και στο μέτωπο της οικονομίας: «Δεδομένης της παγκόσμιας φύσης της οικονομίας και των αλυσίδων εφοδιασμού, εάν κάθε κυβέρνηση κάνει το δικό της, αδιαφορώντας πλήρως για τις άλλες χώρες, το αποτέλεσμα θα είναι να προκύψει χάος και μια βαθύτερη κρίση. Χρειαζόμαστε ένα παγκόσμιο σχέδιο δράσης και το χρειαζόμαστε γρήγορα.

Σημαντικό είναι επίσης να επιτευχθεί μια παγκόσμια συμφωνία για τα ταξίδια. Η αναστολή όλων των διεθνών ταξιδιών για μήνες θα προκαλέσει τεράστιες δυσκολίες και θα δυσχερά-

νει τον πόλεμο κατά του κορωνοϊού. Οι χώρες πρέπει να συνεργαστούν για να επιτρέψουν τουλάχιστον σε λίγους, σημαντικούς ταξιδιώτες να συνεχίσουν να περνούν τα σύνορα: σε επιστήμονες, γιατρούς, δημοσιογράφους, πολιτικούς, επιχειρηματίες. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με μια παγκόσμια συμφωνία σχετικά με τον προκαταρκτικό έλεγχο των ταξιδιωτών από τη χώρα καταγωγής τους. Όταν ξέρεις ότι επετράπη η επιβίβαση σε αεροσκάφος μόνον σε ταξιδιώτες που ελέγχθηκαν εξονυχιστικά, θα είσαι πιο πρόθυμος να τους δεχθείς στη χώρα σου.

Δυστυχώς, προς το παρόν τα κράτη δεν κάνουν τίποτε απ' αυτά. Η διεθνής κοινότητα έχει παραλύσει συλλογικά. Φαίνεται ότι δεν υπάρχουν πια ενήλικες στο δωμάτιο. Θα περίμενε κανείς να δει πριν από μερικές εβδομάδες μια έκτακτη συνάντηση των ηγετών των μεγάλων χωρών για να καταλήξουν σε ένα κοινό σχέδιο δράσης. Μόλις την περασμένη εβδομάδα κατάφεραν οι ηγέτες των κρατών μελών της G7 να διοργανώσουν μια τηλεδιάσκεψη, που δεν οδήγησε σ' ένα τέτοιο σχέδιο.

Σε προηγούμενες παγκόσμιες κρίσεις –όπως η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και η επιδημία του Έμπολα το 2014– οι ΗΠΑ ανέλαβαν το ρόλο παγκόσμιου ηγέτη. Όμως η σημερινή αμερικανική κυβέρνηση έχει αποποιηθεί το ρόλο αυτό. Έχει καταστήσει σαφές ότι ενδιαφέρεται πολύ περισσότερο για το μεγαλείο της Αμερικής παρά για το μέλλον της ανθρωπότητας. Η κυβέρνηση Τραμπ έχει εγκαταλείψει ακόμη και τους στενότερους συμμάχους της χώρας. Όταν απαγόρευσε όλα τα ταξίδια από την ΕΕ, δεν μπήκε καν στον κόπο να προειδοποιήσει την ΕΕ – πόσο μάλλον να διαβουλευθεί μαζί της γι' αυτό το δραστικό μέτρο. Έχει σκανδαλίσει τη Γερμανία καθώς φέρεται να έχει προσφέρει ένα δισ. δολάρια σε μια γερμανική φαρμακευτική εταιρεία για να αγοράσει τα δικαιώματα για ένα νέο εμβόλιο κατά του Covid-19. Ακόμη και αν η σημερινή κυβέρνηση, τελικά αλλάξει στρατηγική και αποφασίσει ένα παγκόσμιο σχέδιο δράσης, λίγοι θα ακολουθήσουν έναν ηγέτη, που ουδέποτε αναλαμβάνει την ευθύνη, ουδέποτε παραδέχεται λάθη και ο οποίος συνηθίζει να διεκδικεί όλα τα εύσημα για τον εαυτό του αφήνοντας όλο το φταίξιμο στους άλλους» υπογραμμίζει ο Χαράρι. Και καταλήγει:

«Εάν δεν καλύψουν άλλες χώρες το κενό που άφησαν οι ΗΠΑ, όχι μόνον θα είναι πολύ δυσκολότερο να σταματήσει η σημερινή πανδημία, αλλά η κληρονομιά της θα συνεχίσει να δηλητηριάζει τις διεθνείς σχέσεις τα επόμενα χρόνια. Ωστόσο, κάθε κρίση συνιστά επίσης και μια ευκαιρία. Πρέπει να ελπίζουμε ότι η σημερινή επιδημία θα βοηθήσει την ανθρωπότητα να συνειδητοποιήσει τον οξύ κίνδυνο που συνιστά η παγκόσμια ασυμφωνία.

Η ανθρωπότητα πρέπει να κάνει μια επιλογή. Θα βαδίσουμε στο δρόμο της ασυμφωνίας ή θα υιοθετήσουμε την πορεία της παγκόσμιας αλληλεγγύης; Αν επιλέξουμε την ασυμφωνία, αυτό όχι μόνο θα παρατείνει την κρίση, αλλά πιθανόν να οδηγήσει σε ακόμη χειρότερες καταστροφές στο μέλλον. Αν επιλέξουμε την παγκόσμια αλληλεγγύη, αυτό θα συνιστά μια νίκη όχι μόνο ενάντια στον κορωνοϊό, αλλά και ενάντια σ' όλες τις μελλοντικές επιδημίες και κρίσεις, που θα μπορούσαν να απειλήσουν την ανθρωπότητα τον 21ο αιώνα».

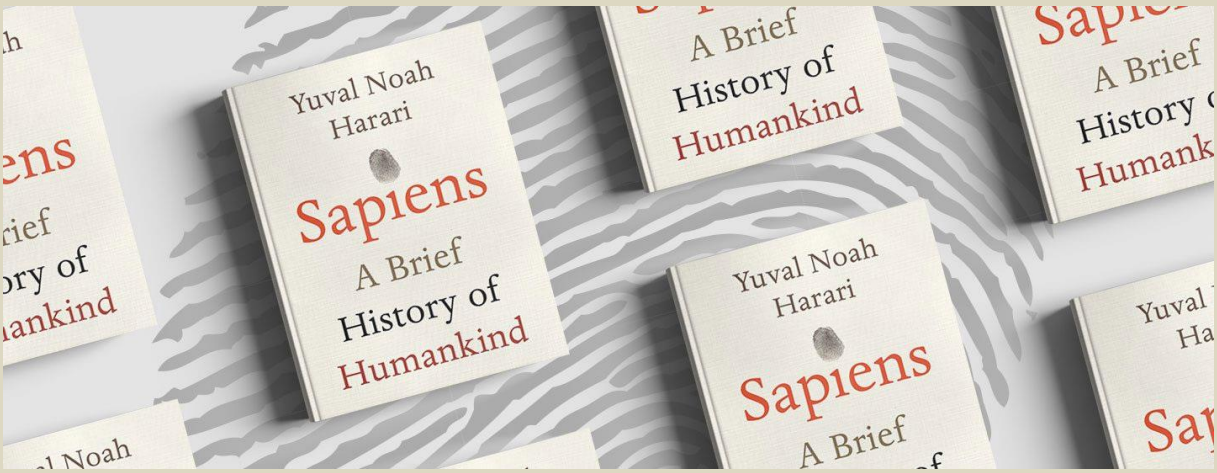

Homo sapiens rules the world because it is the only animal that can believe in things that exist purely in its own imagination, such as gods, states, money and human rights.

Ποιος είναι ο Γιουβάλ Νώε Χαράρι

Ο Χαράρι είναι Ισραηλινός ιστορικός και καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας στο Εβραϊκό Πανεπιστήμιο της Ιερουσαλήμ. Είναι ο συγγραφέας των βιβλίων *Sapiens: Μια σύντομη ιστορία του ανθρώπου* (2014), και *Homo Deus: Μια σύντομη ιστορία του μέλλοντος* (2016) τα οποία σημείωσαν διεθνή εκδοτική επιτυχία σε πολλές γλώσσες. Στα γραπτά του εξετάζει το ζήτημα της ελεύθερης θέλησης, της συνείδησης, και της νοημοσύνης. Οι πρώτες δημοσιεύσεις που είχε κάνει αφορούσαν αυτό που περιγράφει ως γνωσιακή επανάσταση η οποία εμφανίστηκε στο ανθρώπινο είδος πριν από περίπου 50.000 έτη, όταν οι Χόμο Σάπιενς αντικατέστησαν τους Νεάντερνταλ, ανέπτυξαν ικανότητα λόγου και οργανωμένες κοινωνίες, και εξελίχθηκαν σε θηρευτές στην κορυφή της τροφικής αλυσίδας, στηριζόμενοι παράλληλα στην εξάπλωσή τους αυτήν από την αγροτική παραγωγή της Νεολιθικής Επανάστασης, και πιο πρόσφατα από την επιστημονική μεθοδολογία και σκεπτικό όπου επέτρεψαν στον άνθρωπο να μπορεί να είναι σε μεγάλο βαθμό κύριος του περιβάλλοντός του. Στα γραπτά του εξετάζει τις συνέπειες ενός μελλοντικού βιοτεχνολογικού κόσμου όπου οι διαθέτοντες αίσθηση οργανισμοί αντικαθιστώνται από τα δικά τους τεχνολογικά δημιουργήματα, και πως ο Χόμο Σάπιενς θα εξαφανιστεί σε περίπου έναν αιώνα.

Το βιβλίο του με τίτλο *Sapiens: Μια σύντομη ιστορία του ανθρώπου* εκδόθηκε στα Εβραϊκά το 2011, και ακολούθησε η έκδοση του στα Αγγλικά το 2014. Έκτοτε, μεταφράστηκε σε 30 επιπλέον γλώσσες. Η ελληνική έκδοση κυκλοφόρησε το 2015 [εκδόσεις Αλεξάνδρεια]. Η αρχική έκδοση του βιβλίου σημείωσε εξαιρετική επιτυχία στο Ισραήλ και παρήγαγε μεγάλο ενδιαφέρον, ακαδημαϊκό και του γενικού κοινού, καθιστώντας τον Χαράρι διάσημο. Στο βιβλίο εξετάζεται το σύνολο της ανθρώπινης ιστορίας, από την εμφάνιση του Χόμο Σάπιενς κατά την εποχή του Λίθου έως τις πολιτικές και τεχνολογικές εξελίξεις του 21ου αιώνα, θέτοντας ερωτήματα για το πως έφτασε εκεί που είναι τώρα, και ποιο είναι το πιθανό μέλλον του ανθρώπου, υπό την εξέταση διαφόρων γνωστικών πεδίων όπως ιστορία και βιολογία, καθώς και εξερεύνησης του ποια είναι η σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον του και με τα ζώα, ποια είναι η γενική κατεύθυνση της ιστορίας και κατά πόσο οι άνθρωποι έγιναν πιο ευτυχείς με τις διάφορες κοινωνικές και τεχνολογικές αλλαγές σε σχέση με όπως ήταν πριν, ιδιαίτερα ως τροφοσυλλέκτες. Ο Χαράρι θεωρεί τη μη ύπαρξη ικανοποίησης /

εκπλήρωσης ως τη βαθιά ρίζα του ανθρώπινου ψυχισμού, κάτι που σχετίζεται με τη βιολογική εξέλιξη.

Στο βιβλίο του 2016 με τίτλο *Homo Deus: Μια σύντομη ιστορία του μέλλοντος*, επικεντρώθηκε κυρίως στο μέλλον του ανθρώπινου είδους. Εκεί περιγράφει πως στο μέλλον η ανθρωπότητα είναι πολύ πιθανό να επιδιώξει να αποκτήσει σχεδόν θεϊκές δυνατότητες πέρα από την αναζήτηση της επίτευξης της αθανασίας. Σχετικά με το πώς μπορεί να γίνει αυτό, χρησιμοποιεί ιστορικά παραδείγματα όπου σημειώθηκαν μεγάλες αλλαγές και τα προσαρμόζει με βάσει τα σημερινά δεδομένα ώστε να εξαχθούν κάποια πιθανά μέλλοντα στα οποία μπορεί να οδηγήσουν. Σε ό,τι αφορά στην θρησκεία, κάνει λόγο για την ανάδειξη ενός νέου ρεύματος το οποίο διακρίνει και το οποίο αποκαλεί νταταϊσμό, τα μέλη του οποίου ουσιαστικά λατρεύουν τα δεδομένα (Μεγάλα δεδομένα / Big data) και θεωρούν πως τα πάντα ορίζονται και εξαρτώνται από αυτά, φαινόμενο το οποίο συναντάται συχνά στην Σίλικον Βάλλεϋ και σε άλλες μεγάλες ψηφιακές τεχνολογικές κοινότητες. Σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη, σε άρθρο που έγραψε το 2017 επιχειρηματολόγησε πως μέσω της αδιάλειπτης τεχνολογικής προόδου υπό τον ρυθμό όπου αυτή εξελίσσεται, οι ανθρώπινες κοινωνίες θα μπορούσαν να οδηγηθούν σε μια κατάσταση όπου, κατά το 2050, θα δημιουργούνταν μια νέα τάξη ανθρώπων, η τάξη των αχρήστων, όπου οι άνθρωποι αυτοί δεν είναι απλώς άνεργοι αλλά δεν είναι δυνατό να προσληφθούν πουθενά καθώς ένα τεράστιο τμήμα των τύπων εργασιών, χειρονακτικών και πνευματικών, θα έχει αυτοματοποιηθεί και αντικατασταθεί από τις μηχανές. Το ζήτημα αυτό της εργασιακής οικονομικής, υποστηρίζει πως θα αποτελέσει ένα από τα κύρια οικονομικά, κοινωνικά, και πολιτικά ζητήματα που θα αντιμετωπίσουν οι επόμενες γενεές.

Πηγή: iefimerida.gr - https://www.iefimerida.gr/stories/gioybal-noe-harari-o-kosmos-meta-ton-koronoio

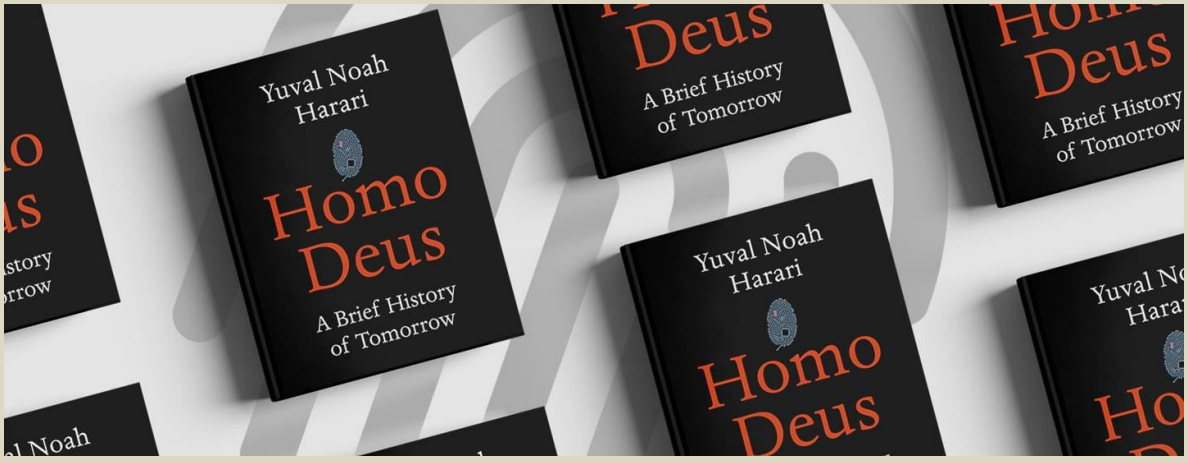

Πλοηγηθείτε και στον Ιστότοπο του Χαράρι στο https://www.ynharari.com